

ՕՐԱԳԻՐ ԶՄԻՌՆԻԱՅ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

ԵՐԵՎԱՆԻ ՌԵԴԱԿՏՈՐ ԶԱՐԻ

ԶՄԻՌՆԻԱ ՇԱԲԱԹ 21 ՅՈՒՆԻԱՐ 1878

1084

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Յայտնի է թէ զինուց բաղձն յաջողակ չհաջողակ թուրքիոյ . բայց և այնպէս Ռուսիան այնպիսի շանթաճար յաղթութիւն մի չտարաւ . որ զհակառակորդն կործանելով՝ յաղթողին կամաց ներքե կըթողու զնա : Օսմանեան զօրաբանակն մեծ արիութեամբ պատերազմեցաւ և զիւրացական քաջագործութեանց ապացոյցներ տուաւ արիասիրտ և անվեհեր զօրավարաց ներքե : Եթէ այսչափ քաջութեան օգնական եղած լինէր զինուորական աւելի հմուտութիւն և աւելի միութիւն՝ ի ծայրագոյն հրամանատարութեան , հաւանականաբար արդիւնքն յոյժ տարբեր պիտի լինէին այժմ :

Զխաղաղեկից , այսօրուան օրս Օսմանցւոց կացութիւնն՝ առանց յուսահատական լինելոյ , ինչ չտայր նոցա ուրիշ բանի սպասել բայց միայն պատուաւոր հաշտութեան մի : Երկու տեւութեամբ կրնայ նկատուիլ ապագայ հաշտութեան դաշնագոյն խմբագրութիւնն . այսինքն եւրոպական տեսութեամբ կամ՝ մասնաւոր տեսութեամբ , որ յատկացեալ պիտի լինի պատերազմող երկուց տէրութեանց : Աւելի ճշդիւ խօսելով , պարտ էինք տեսլ թէ Ռուսիան և թուրքիան կրնան հաշտութիւն մի կնքել յարգելով ըստ օրինի զինգհանուր օգուտն եւրոպիոյ , կամ այնպիսի հաշտութիւն մի ընել՝ որ առանց մեծ հոգ տանելոյ այս ընդհանուր օգտից վերայ , ապահովէ զսեպհական օգուտն իւրեանց : Մեծ տէրութեանց քաջաքական ընթացքն իրաւունք և արածնութիւն տուաւ թուրքիոյ և Ռուսիոյ որ ըստ կամաց իւրեանց վարուին այս պարագայիս մէջ :

Գաղղիական «Էնթարսիալ» օրագիրն Զմիւռնոյ , յորմէ թարգմանեցինք զնախընթաց յօդուածն , այսպէս կը յաւելու .

Տէրութիւնք շատ անգամ յառաջ բերին ի նպատակ իւրեանց զդաշնագիրն փարիզի՝ որ կրն-

քեցաւ Մարտի 30ին 1856 . բայց բոլորովին կըմոռնան նոյն տարւոյն Ապրիլի 15ին դաշնագիրն որ ստորագրեցաւ ի մէջ Վէննայի , փարիզի և Լոնտօնի դաշնաց : Այս կարեւոր գրուածոյն վերնագիրն՝ կատարելագէտ կը յայտնէ զնութիւն նորին . վասնզի «Դաշնագիր երաշխաւորութեան» կըկոչուի և իւր յառաջաբանն հետեւեալ կերպիւ կըսկսի .

«Վեհափառ կայսրն Գաղղիացւոց , վեհափառ կայսրն Աստիոյ և վեհա . Թագուհին Միացեալ Թագաւորութեան Մեծին—Բրիտանիոյ և իրլանտայի , կաթոլիկ կարգադրելի մէջ իւրեանց զմիտքան շարժումն զոր պարտաւորեալ են ի դործ դնել եթէ տեղի ունենայ որ և է օրինազանցութիւն պայմանաց փարիզի հաշտութեան , համաձայնեցան ի վերայ յետագայ յօդուածոց : Նախ՝ դաշնագիր մեծ տէրութիւնքն համերաշխութեամբ ի մէջ իւրեանց՝ կապահովեն զանկախութիւն և զամբողջութիւն օսմանեան կայսերութեան որ նուիրագործեալ են փարիզի դաշնագրութեամբ . որեւէ օրինազանցութիւն պայմանաց նոյն դաշնագրոյն՝ պիտի նկատուի ի տէրութեանց ստորագրողաց ներկայ դաշնագրոյս իբրեւ պատճառ պատերազմի (casus belli) : Վասնորոյ պիտի համաձայնին Բարձրագոյն Դրան հետ ի վերայ ձեռնարկելի միջոցաց հարկաւոր եղելոց , և անյայտ պիտի որոշեն ի մէջ իւրեանց զգործածութիւնն զինուորական և նաւական զօրութեանց իւրեանց» :

Այս դաշնագրոյն պարունակութեան կըտեսնուի թէ դիպուածական օրինազանցութիւն մի 1856 Մարտի 30 դաշնագրոյն՝ կըպարտաւորէ զերկու երաշխաւոր տէրութիւնս պաշտպանել զթուրքիան , Յիշեալ դաշնագիրն՝ ինչպէս յայտնի է , բռնաբարեցաւ իւր ամենահարկաւոր պայմանացը մէջ , այսինքն այն պայմանաց մէջ , որք զթուրքիան կապահովեն յարտաքին յարձակմանէ միոյ : Ռուսի պատերազմի հրատարակութիւնն Ռուսիոյ ընդդէմ Բարձրա . Դրան մին է ի դիպաց , որոց կանխաւ ակնարկութիւն

կրնէ դաշնագիրն , ուստի մեծ տէրութեանց միջամտութիւնն պարտ էր ի դործ դրուիլ : Սակայն մեծ տէրութիւնքն թող տուին որ պատերազմն հրատարակուի , ուստի նորա ձախորդ հետեւանքն եթէ զնապակար լինին օգտից իւրեանց , յանցանքն անշուշտ նոյն իսկ յիշեալ տէրութեանց կըվերաբերի , որք չկամեցան հաստատուն պահել զգրաւոր խոստմունս իւրեանց :

Բարձրագոյն Դրան և Ռուսիոյ կառավարութեան մէջ տեղի ունեցած բանախօսութիւնքն կըշարունակեն ի մասին փոխադարձ պատուաւոր հաշտութեան մի ի մէջ , յիշեալ տէրութեանց : Այս բանախօսութեանց յաջող վախճանին վերայ մեր յոյսն հոստատուն է , զոր կըվերահաստատեն ի Լոնտօնէ ամսոյս 14—26էն արձակեալ հեռագիր մի , ծանուցանելով թէ լրտ Պիքընսֆիլտ յայտնեւ է բարձրագոյն թիւն մէջ , թէ Ռուսիոյ առաջարկեալ պայմանքն հաշտութեան՝ կրնան զինագաղարման մի հիմն պատրաստել :

—Ի փարիզէ ամսոյս 15—27էն յուղարկեալ ուրիշ հեռագիր մի կըծանուցանէ թէ Գաղղիոյ Միջերկրական նաւատորմոյն մէկ բաժինն հրաման ընկալաւ պատրաստուիլ ճամբայ ելլելու յարեւելեան ծովն երթալու համար :

—Բէյքէրպօլիէն կըգրեն թէ յիշեալ մայրաքաղաքին մէջ ընդհանուր հակամիտութիւն մի կըտեսնուի առ ի միաբանել զօգուտն Ռուսիոյ ընդ . Պիտից Եւրոպիոյ մեծ տէրութեանց՝ երաշխաւոր եղելոց ամբողջութեան և անկախութեանն թուրքիոյ :

—Դարձեալ Պերլինի և Բէյքէրպօլիէն պաշտօնական օրագիրքն կապահովեն զԵւրոպական մեծ տէրութիւնսն՝ թէ Ռուսիոյ պահանջմունքն վասն հաշտութեան՝ յոյժ չափաւոր են :

Հեռագիրն կրնէ թէ՛ նախարարք Լոնտօնի իմաց տուին բարձրագոյն թիւն թէ եւրոպական ծանրակշիռ միութիւն մի պիտի յայտնեն , բայց ցարգ կարելի չեղաւ ճիշտ գործադրութիւնն՝ Աւստրիան չուզելով մասնակից լինիլ :

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՀՍՆԴԻՍ ԲԱՑՄԱՆ(1)

Մարիամեան—Յովնանեան դպրոցին օրիորդաց Հայոց ի Տփլիս :

Արարատ ամսագրոյ ընթերցողաց արդէն յայտնի էր Մարիամեան—Յովնանեան դպրոցին նպատակը և հաստատութիւնը . այժմ կատարեցաւ նաև հանդիսաւոր բացուիլը՝ որ եղաւ ամսոյս 8ին : Նոյն ուրախարար լուրն տարածեցին համառօտիւ նաև Տփլիսիս լրագրերն : Եւ որովհետև այսպիսի ազգօգուտ հիմնարկութիւնք արժանի են ընդհանուր ազգայնոց մտադրութեանը , աւելորդ չեմք համարել փոքր ինչ ընդարձակօրէն նկարագրել այս բացման հանգիստը :

Օդը պարզ էր և գեղեցիկ , և կարծես թէ կաւետաւորէր ազգիս Հայոց , մանաւանդ որք և չքաւոր զաւակաց նորին , այս նոր բուրաստանին բացուիլը՝ ազգիս բարոյական և ուսումնական յառաջադիմութեան նոր դարուն գուշակելով :

Օրերով առաջ դպրոցին խորհրդարանը զբաղեցաւ աշակերտութեան ընտրութեան , մանաւանդ ձրիավարժից՝ որք կասուին Յովնանեան

սանք՝ և որոց թիւը սահմանեալ է առայժմ 60 : Այս դասակարգութեան առաջարկուած օրիորդաց թիւը արդէն երկու հարիւրէն աւելի էր թէպէտ խորհրդարանն հարկադրուած էր իւր սահմանած թիւէն աւելի ձրիավարժ աշակերտութիւնք չընդունել , բայց ուրախութեամբ ընդունեցաւ քսանի չափ այնպիսի որք և աղքատ օրիորդներ ևս , որոց համար բարերար տիկնայք և պարոնայք ոմանք յանձնառու եղեր էին ինքնայօժար կամք մայրագիր և հայրագիր լինել նոցա , և տարեկան թոշկը վճարել , որ է 24 ռուբլի ուսման և 3 ռուբլի ուսումնական պիտոյից համար , և են սոքա :

- 1 Տիկին Վարդուհի Գաթեան Յովնանեանց 3
- 2 Սողոմէ Յովնանեան Յովնանեանց 1
- 3 Մարիամ Դահրամանեան Գուշարեան 3
- 4 Վառվառէ Վասիլեան Թամազեանց 1
- 5 Կատարինէ Միքայէլեան 1
- 6 Յուլիանէ Գեորգեան Թահիրեանց 2
- 7 Նունէ Զաքարեան Արիստոմեանց 1
- 8 Վառվառէ Յովնանեան Զայկազեանց 1
- 9 Տիւրուհի Աղէքսանդրեան Մանթաշ 2
- 10 Իշխանուհի Եւգինէ Բէհուտեանց 1
- 11 Բժշկապետ Յարութիւն Յովնանեանց 1
- 12 Մկրտիչ Մարգարեան Սանասարեանց 1
- 13 Բժիշկ կարապետ Մելիք—Բեկլարեանց 1

Աշակերտութեան միաձև հանդերձն է մութ կարմրագոյն պարեգօտ և սևագոյն գոգնոց . այդ հանդերձները պատրաստուեցան դպրոցին ծախքով :

Նորամուտ աշակերտութեանց հասակը սահմանուած է 8 տարեկանէն մինչև 13 , և դասարանք 4 են (2 փոքր նախակրթարան , մի մեծ նախակրթարան և մի առաջին դասարան) :

Հանդիսին նախընթաց օրը տոմսակներով հրաւիրուեցան հարիւրէն աւելի պատուաւոր անձինք քաղաքիս , ինչպէս նաև բոլոր ազգային ուսումնարանաց տեսուչներն և ուսուցիչները և միայն տեղեւոյն անձկութիւնք պատճառ եղած էր աւելի բազմաթիւ հրաւիրականներ չլինելուն :

Ինչպէս որ կանխաւ որոշուած էր , ժամը 10ին գերա . Գարիբէլ արքեպիսկոպոս Առաջնորդը մատոյց սուրբ պատարագը կուսանաց Անապատի սուրբ Ստեփաննոս եկեղեցւոյն մէջ , և պատարագին սպասաւորեցին պարկեշտասուն կուսանքն ըստ վաղեմի սովորութեան՝ սարկաւազութեամբ և դպրութեամբ : Երբ սուրբ պատարագը վերջանալով՝ գերա . Ժամարարը բեմէն վայր իջաւ , քաղաքիս եկեղեցեաց աւագերէցք և այլ ևս քահանայք շուրջաւառք սկսան երգել «Էմիմաժին ի հօրէ» շարականը . այն միջոցին բեմե ելաւ շուրջաւազեւոր քահանայն կուսանաց Անապատի , և կարգաց ի լուր ամենեցուն վեհափառ կաթողիկոսին Հայրապետական կոնդակը , յորում վեհափառ ծանուցանելով Մարիամեան Յովնանեան դպրոցին բացումը , օրհնելով բարերար հիմնադիրները , այսինքն զհանդուցեալ Մարիամ Յովնանեանեան Յովնանեանց մաղթելով նմա հանգիստ յաւերժական , և ըզ . Յովնանէս Ստեփանեան Յովնանեանց՝ մաղթե-

(1) Սրբալուստ Ղեկ. 24 բուսով արդէն ծանուցեալ էմք զբացումն այս նորահաստատ դպրոցին . որոյ մեծաշուք հանդիսին զնկարագրութիւնն քաղեմք այսօր ի Նոյն . ամսագրին Սրբալուստ յորախօսութիւն ընդհանուր ազգիս Հայոց եւ ի պարծանս մեծանուն Յովնանեան զեղաւստանին որ ի Մոսկուա :

կրկնումը կրճատուի՝ հնչումը քաղցրա-
համար : Պ. Մամուրեան որ աշխարհիկ
լեզուի գլխավոր դասատու է , երկու
աղագային մէջ մակակէտ մը կը դնէ (կ'գրէ՝) և
լեզուի թէ ինչ ըսել կուզէ : Իսկ եթէ պատ-
կան այնպէս կը կարծէ որ մասնակը միայն «կ»
առնէ և առանց «ը» ի , ուրեմն ինչ կարեւորու-
թիւն կը տեսնէ «կ» ին առջև մակակէտ նշանը
կ'ընել : Ասիկա յիշեալ մարտնչաւ աշխարհա-
տարան պատուելիին , հայերէն լեզուին մէջ
նշանաւոր անտեղի նորոգումներէն մէկն է :
Սակայն ցաւալին այն է որ իր հակողութեան
դռնով դռնուած աշակերտը ժողովական հայերէն
ընդուն իր պահանջած անժխտելի կանոնաց հա-
մայն ուսանելու , Պ. Մամուրեանի քմաց և
աշխարհիկ համեմատ սովորելու պիտի ստիպուին ,
այս ընթացքով աւագելի ու անխմանալի վի-
տի մը պիտի ենթարկին :
Ինչոքմ , խմբագիր—տէր , որ սոյն դուզնա-
յայ դիտողութեանց տեղի մը չնորհել բարե-
գործ ձեր պատուական լրագրոյն մէջ ամե-
րջ անաչառութեամբ : Մնամ և այլն

Թ. ԲԱՅԷԼԷԱՆ

Երկրորդ ամին Արշալուսոյ Նոյ 26 թուոյն
վճեաւեալ յօդուածն հրատարակեալ եմք :
Բաղադրի Ս. Մարտիկեան և Հովհաննիսեանց
պային վարժարանաց քերականութեան դա-
ստութենէն օրինակ մի յառաջ կը բերեմք ,
որով խոհական ընթերցողն կրնայ իմաստասի-
ր հայերէն լեզուին ուսման կերպն երկուց
այլ յատկացեալ յիշեալ վարժարանաց մէջ :

Եղակի ,	Յօդնակի ,
Ուղղական՝ հայր	ուղղական՝ հայրեր
Սերական՝ հայրի	սերական՝ հայրերու
Սորական՝ հայրի	սորական՝ հայրերու
Սոյցական՝ հայր :	հայցական՝ հայրեր :
Եղակի ,	Յօդնակի ,
Ուղղական՝ որդի	ուղղական՝ որդիներ
Սերական՝ որդիի	սերական՝ որդիներու
Սորական՝ որդիի	սորական՝ որդիներու
Սոյցական՝ որդի :	հայցական՝ որդիներ :
Եղակի ,	Յօդնակի ,
Ուղղական՝ հօգի	ուղղական՝ հօգիներ
Սերական՝ հօգիի	սերական՝ հօգիներու
Սորական՝ հօգիի	սորական՝ հօգիներու
Սոյցական՝ հօգի :	հայցական՝ հօգիներ :

յս ամենաձախորդ դրութեամբ , (որոյ դէմ
պայքմբ մեր ամենայն զօրութեամբը) մեր
թէն կանոնաւոր լեզուն խանգարուելէ 'ի

ամենքն ունին իրաւունք վայելելու յեր-
արքայութեան փառքը , և յերկրի իմ ե-
րկուց (որ նոյնպէս արքայութիւն կրկնից
թիւ) արժանաւոր ժողովուրդ լինելու շնորհ-
քով : Այս մեծարգոյ հանգիստականք , շատ նման
է անեմ այսօր Տիկիսիւս չքաւոր ժողովրդոց
նշանայրիներու եռանդը , որով հարկւրա-
յայ իրենց մատաղբրամ զաւակունք բերին և
թէն նոյա ծարաւ յագեցնելու այս ճշմա-
տաւոր անաչառութեան և իմաստութեան
աղբիւրէն , զոր Յովնանեանց առատա-
ւորութիւնը բացաւ նոյա առաջը , կար ժա-
պտուական հանգիստականք , յորում
այն մայրեր , այլև հայրերը կարգելին ի-
զաւակաց՝ մանանանդ աղջկանց՝ ուսում
դիմել , ասելով թէ թող իմ զաւակս
ընդ իմաստուն չլինի , և թէ կարգալ գրելը
աղայոց հարկաւոր բան չէ : տեսէք այժմ
մեծ և ուրախալի փոփոխութիւն կայ
մասին յաղգիս մերում , մանաւանդ Տի-
կիսի մէջ , որ ոչ թէ երկու կամ երեք , այլ
վեց և եօթը և աւելի օրիորդական դպրոց-
աններայինք , դարձեալ սակաւ պիտի լի-
նորա՝ ուսման կարօտ օրիորդաց բազմու-
թիւն նայելով : Մինչև ցայժմ ունէինք միայն
անեմ և Մարիամեան օրիորդական դպ-
րք , և այլ ևս քանի մը մասնաւոր դպրոց-
որոց ամենեցուն բարեկարգ յառաջադի-
րելը որքան և գովմք՝ ստիպէ : այսօր
այլ ահաւորի նաև Մարիամեան Յովնանե-
անց , որոյ ընդարձակութիւնը շատ հա-

ղատ , վերոյիշեալ ազգային վարժարանաց աշա-
կերտ կամ աշակերտուհի մի՛ երբ «Յանուն Հօր և
Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ» ասելով խաչակնքէ ,
անշուշտ պիտի չկրնայ իմանալ Հօր , Որդւոյ և
Հոգւոյն որոյ բառից նշանակութիւնը :

Այս նորահնար ցաւալի դրութիւնը ո՛ր կը-
տանի արդեօք զսիրելի զաւակունս մեր : Խոհա-
կան ծնողաց սրբազան և անհրաժեշտ պարտա-
ւորութիւնն է հարցանել քաղաքիս ազգային
Ուսումնական Խորհրդոյն և պահանջել զանմի-
ջական բարեկարգութիւնն այս ձախորդ և աղ-
գափնաս դաստուութեան՝ աղերսագիր մի մա-
տուցանելով վիճակիս ազգային երեսփոխանա-
կան ժողովոյն :

Դիտեմք հաւաստեալ թէ պատասխան պիտի
ընդունին որ՝ թէ և Հովհաննիսեան դպրոցին մէջ
գրաբառի դաստուութիւնն բոլորովին բարձ-
եալ է , սակայն Սերոպեան վարժարանին մէջ
կայ : Բայց յարգոյ հասարակութիւնն և ծնողք
պարտին գիտել թէ այս դաստուութիւնն ան-
ուամբ միայն կայ և ոչ իրօք : Ըստ որում 500ի
չափ աշակերտներէն միայն 7—8 պատանեաց
գրաբառի ուսումնս կաւանդուի , թէ և հայկա-
բանութեան քաջ դասատու մի ունիմք :

Այս ձախորդ ընթացքն բնական է այնպիսի
Ուսումնական Խորհրդոյ համար , որ զգրաբառ
լեզու մեր՝ մեռեալ և դիակ կը համարի և կը-
քարոզէ որոց ըսել կամին :

Կեդրոնական Ուսումնական Խորհրդոյն և ա-
մենապատիւ տէր Ներսէս Ս. Պատրիարք Հօր
մերոյ զմանր ուշադրութիւնն հրաւիրելով իրաց
այս աղգափնաս և ամենաջաւալի վիճակին վե-
րայ , մեր ազգասիրական պարտքն կատարած
կը համարեմք :

Դարձեալ Արշալուսոյ Դեկտեմբեր 24 թուոյն
մէջ վճեաւեալ տեղեկութիւնն հաղորդեալ
եմք մեր յարգոյ ընթերցողաց :

«Յանցելում շաբաթու աղերսագիր մի մատու-
ցաւ վիճակիս ազգային ֆաղաքական ժողովոյն»
խնդրելով որ քաղաքիս ազգային վարժարանաց
մէջէն վերնայ աշխարհաբառ քերականութեան
նորելուկ ձախորդ դաստուութիւնն , և նորա
յաջորդէ մեր գրաբառ համառօտ և պարզ քե-
րականութեան օրինաւոր դաստուութիւնն 'ի
կանոնաւոր յառաջադիմութիւն աշակերտաց և
աշակերտուհեաց : Քանզի կը լինեմք թէ իւրա-
քանչիւր դասատու՝ ըստ իւր քմաց , աշխարհիկ
բարբառոյն իբր թէ քերականութիւն յօրինե-
լով դաս կուտայ : որով աշակերտաց թանկագին

ւանական է որ կարճ ժամանակի մէջ նեղ և ան-
ձուկ լինի՝ այստեղ գալու ցանկացող աշակեր-
տուհեաց համար :

«Այսու յուսով և բերկրալից սրտիւ կ'ընդհա-
ւորեմ Յովնանեան ազգատուհիս ներկայ և բա-
ցակայ աղեւտամեծար անդամոց՝ իրենց ճշմա-
րիտ պարծանք լինելու դպրոցին բացումը , մաղ-
թելով սմին արագ արագ յառաջադիմութիւն
և անսոյթաբար յարատեւութիւն :

«Ուրախակից եմ նաև մեր համեստակրօն
ճգնասուն կուսանաց միաբանութեանը , որոց
ազգօրուտ գործունէութեան առաջը կը բացուի
այս դպրոցս իբրև նոր ասպարէզ Աստուածահա-
ճոյ և մարդասիրական ամենագովելի ճգնու-
թեան և առաքինութեան : Թող այս առաքի-
նասէր կուսանք այժմէն միմիարուն աներկբայ
յուսով՝ թէ նոյա վարձք մեծ պիտի լինի ա-
ռաջի պարգևատուին ամենայն բարեաց նաև
ասով՝ որ հոգեւոր մայր և ծնող և դաստիարակ
պիտի լինին բազմաթիւ բարեպաշտ մայրերու և
սերնդոց նոյա : Այս աներկբայ յոյսը , այս հո-
գեւոր ծնողաց առաքինութիւնը միշտ պէտք է
մեր միտքը ձգէ երանելի Կոմիտաս կաթողիկո-
սին սրբոց Հովհաննիսեանց համար երգած ճշմա-
րիտ և գեղեցիկ խօսքը , թէ «Ծնան կուսանք
ազգս բազում , և մարք մանկունք զհրապարա-
կըս ծերոց : Ի գիրկս սրբութեան ալօթից և պա-
հոց աճեցին հաւատով զարգացեալք ի ֆրիստոս
Նորին ֆրիստոսի Տեառն մերոյ օրհնութեան
չնորհիւր աճին հաւատով և զարգանան իմաս-
տութեամբ այս նորահաստատ դպրոցիս աշա-

ժամանակին կորստեան պատճառ կը լինի : մինչ-
դեռ գրաբառ համառօտ քերականութեան
դաստուութեամբ , ինչպէս որ տեղի ունի
յաղգային վարժարանս Կ. Պօլսոյ և այլ գլխավոր
քաղաքաց , աշակերտք զպարզ գրաբառն ու-
սանելով , որ հիմն է աշխարհիկ բարբառոյն ,
միանգամայն և զաշխարհաբառն կուսանին ա-
ռանց դաստուութեան :

«Մեր արժանայարգ ազգային ֆաղաքական
ժողովոյն ծանր ուշադրութիւնը կը հրաւիրեմք
վերոյիշեալ աղերսագրոյն վերայ : որոյ մէջ բաց
'ի ծնողաց աշակերտաց և աշակերտուհեաց ,
դտանին նաև փորձառու ուսումնական անձանց
և ուսումնասիրաց ստորագրութիւնքն» :

Մինչև ցայսօր արդիւնք մի չտեսնուելով 'ի
վերոյիշեալ ազգասիրական յօդուածոց , հարկ
համարեցաք կրկնել զայնուսիկ մեր ներկայ թը-
ւոյն մէջ աղաչելով դարձեալ զմեծարգոյ աղ-
գային քաղաքական ժողովս վիճակիս՝ որպէսզի
զմանր ուշադրութիւն իւր դարձնէ 'ի վերայ
այս կենսական խնդրոյն , և բարեհաճի մասնա-
ժողով մի կազմել տալ 'ի գրաբառադէտ ու-
սումնականաց և յայլոց ձեռնահաս անձանց սու-
'ի կարող լինել հիմնական տեղեկութիւններ
ձեռք բերել , և վերահաստատել քաղաքիս
ազգային վարժարանաց մէջ զկանոնաւոր դա-
ստութեան վիճակն համառօտ և պարզ գրաբառ-
քերականութեան , որ հիմն է՝ մեր աշխարհիկ
գաւառական զանազան բարբառոց :

Այս ծանր խնդրոյն վերայ ազգասիրական
թախանձանք հրաւիրեմք նաև զուշադրութիւն
Կեդրոնական մեծարգոյ Ուսումնական Խորհր-
դոյն և նորահաստատ Հայկաղեան կաճառին Կ.
Պօլսոյ : որպէսզի 'ի նկատի առնելով զառաջադ-
րութիւն ուսումնասիր և աղգաւոր մասին հա-
տարակութեան քաղաքիս , դատաքննութեան
ներք և դնեն զայն և զարգիւնս դատաքննու-
թեան իւրեանց փութան հաղորդել ազգային
Պատրիարքարանի Կ. Պօլսոյ , որ անշուշտ հոգ-
պիտի տանի հարկաւոր եղած հրահանգներն յու-
ղարկել աստ առ որ անին է , 'ի բարեկարգու-
թիւն և 'ի կանոնաւոր դաստուութիւն ազգ-
ային լեզուի մերոյ :

Ի նամակէ Հայ ուսումնական երիտասարդի միոյ՝
'ի Լոնտօն բնակելոյ , զհետեւեալ քաղեմք .

«Արշալուսոյ 1080 թուոյն մէջ՝ ձեր փոքրիկ
յօդուածը կարգացի ընդդէմ՝ նոր քերական-
ական դրութեան Զմուռնոյ ազգային դպրա-

կերտուհիները ի փառս Աստուծոյ և ի պայծա-
ռութիւն ազգիս Հայոց . ամէն» :

Այնուհետև մատնան համբուրել սուրբ խաչը
բարերար հիմնադրաց մեծա . ազգականները , և
դպրոցին տեսուչ մեծարգոյ Պ. Յովնանէս Զի-
կիանեանցը կարգաց իւր ճառք , յորում գլխա-
ւորապէս կը բացատրէր օրիորդական ուսումնա-
րանաց և իգական սեռի դաստիարակութեան
անհրաժեշտ կարեւորութիւնը , մանաւանդ մեր
աղբին համար : Եւ ի վերջ ճառին ծանոյց հան-
դիսականաց՝ թէ այժմէն ընդունուած աշակեր-
տուհեաց թիւն է այս :

Յովնանեան սանք	60
Որդեգիրք բարերարաց	20
Թոշակաւորք	30

Յետ այս ամենայնի աշակերտուհիք միառմի
մատուցեալ ընդունեցան սրբազան Առաջնորդին
օրհնութիւնը , և այնպէս աւարտեցաւ այս աղ-
գային հանգէսը : Հանգիսականք սկսան զննել
այն դեղեցիկ և մեծամեծ աշխարհացոյցները ,
սուրբ դրոց պատմութեան գեղանկար և թան-
կագին պատկերները , և բնական պատմութեան
զանազան մասանց զարմանալի ճշգրութեամբ
նկարուած պատկերները , որովք զարգացուած
էին դպրոցին սրահներն և դասարանները՝ նորա-
նոր առատաձեռնութեամբ բարերար Հիմնա-
դրին : Յետոյ բոլոր հանգիսականք և աշակեր-
տուհիք յարգուեցան չալով և խահուէի , և
արձակեցան ուրախութեամբ փառք ապրով Աս-
տուծոյ և օրհնաբանելով բնական Յովնանեան
ազգատուհի :

Ի ՏԳԱՐԱՆԻ ԱՐԵՍԼՈՒՄՈՑ ԱՐԱՐԱՏԵԱՆ